

Rapportage activiteitenplan

Spelstraat - Churchillweg te Wageningen

Opdrachtgever	Provascon Investments BV Postbus 154 6860 AD Oosterbeek
Rapportnummer	12085.006
Versienummer	D1
Status	Eindrapportage
Datum	30 oktober 2020
Vestiging	Brabant Heinz Moormannstraat 1b 5831 AS Boxmeer 088 - 5001600 boxmeer@econsultancy.nl
Opsteller	Mevrouw F. Boonk, MSc
Paraaf	
Kwaliteitscontrole	Mevrouw drs. L.E.L. Gijsen
Paraaf	

Kwaliteitszorg

Econsultancy is lid van het Netwerk Groene Bureaus (NGB). Het NGB is een vereniging van ecologische advies- en -onderzoeksbureaus en werkt aan de kwaliteit van advisering gericht op natuur, landschap, water, milieu en ruimte en behartigt de belangen van groene adviesbureaus. Het Netwerk hanteert een gedragscode die opdrachtgevers en andere belanghebbenden een basis biedt om de leden aan te spreken op de kwaliteit van hun werk.

Econsultancy werkt volgens een dynamisch kwaliteits- en milieusysteem, zoals beschreven in het kwaliteits- en milieuhandboek. Ons kwaliteits- en milieusysteem is gecertificeerd volgens de eisen in de NEN-EN-ISO 9001 en NEN-EN-ISO 14001.

Betrouwbaarheid

Dit onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd conform de toepasselijke en van kracht zijnde regelgeving ten aanzien van natuurwetgeving. Het onderzoek betreft een momentopname en geeft een inschatting van de geschiktheid van de projectlocatie voor beschermde soorten. Het incidenteel voorkomen van beschermde soorten is echter nooit met zekerheid te voorspellen. Econsultancy accepteert op voorhand geen aansprakelijkheid ten aanzien van mogelijke beslissingen die de opdrachtgever naar aanleiding van het door Econsultancy uitgevoerde onderzoek neemt.

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	1
2	PROJECTLOCATIE	2
	2.1 Huidig gebruik projectlocatie en omgeving	2
3	VERSPREIDING VAN BESCHERMDE SOORTEN OP DE LOCATIE	4
	3.1 Onderzoeksmethodiek	4
	3.2 Onderzoeksresultaten	6
	3.2.1 Huismus	6
	3.2.2 Vleermuizen	6
4	SOORTEN EN VERBODSBEPALINGEN	8
	Belang “Volksgezondheid en openbare veiligheid”	8
	Belang “Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten”.	9
5	ALTERNATIEVEN	10
	5.1 Alternatieve locatie	10
	5.2 Alternatieve inrichting	10
	5.3 Alternatieve werkwijze	10
	5.4 Alternatieve planning	10
6	MAATREGELEN	11
	6.1 Alternatieve tijdelijke huismusnestkasten	11
	6.2 Alternatieve tijdelijke verblijfplaatsen	12
	6.3 Ongeschikt maken en werken buiten de kwetsbare periode	13
	6.4 Controleronde	14
	6.5 Permanente verblijfplaatsen voor de huismus	14
	6.6 Permanente verblijfplaatsen voor de gewone dwergvleermuis	15
	6.7 Zorgvuldig handelen en zorgplicht	16
7	EFFECTEN	17
	7.1 Effect werkzaamheden: kwaliteit	17
	7.2 Effect werkzaamheden: kwantiteit	17
	7.3 Effect werkzaamheden: monitoren	17
8	STAAT VAN INSTANDHOUDING	18
	8.1 Gunstige staat van instandhouding van de huismus	18
	8.2 Gunstige staat van instandhouding van de gewone dwergvleermuis	18
	LITERATUURLIJST	19

1 INLEIDING

Econsultancy heeft van Provascon Investments BV opdracht gekregen voor het uitvoeren van de ecologische begeleiding en het aanvragen van een ontheffing van de Wet natuurbescherming ten bate van geplande werkzaamheden aan de Spelstraat - Churchillweg te Wageningen.

Ten behoeve van de ontheffingsaanvraag is onderhavig activiteitenplan opgesteld. In het activiteitenplan zijn onder andere adequate maatregelen verwoord om overtreding van een verbodsbepaling te voorkomen of om afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding te mitigeren of te compenseren. De tijdelijke, permanente en cumulatieve effecten op de functionaliteit, zowel in kwaliteit als kwantiteit, voor de desbetreffende soorten zijn mede opgenomen in het ecologisch activiteitenplan.

Uit onderzoek is naar voren gekomen dat de projectlocatie gebruikt wordt door de gewone dwergvleermuis en huismus (zie Tabel I), welke vallen onder hoofdstuk 3 (soortenbescherming) van de Wet natuurbescherming. Middels het onderhavige activiteitenplan wordt ontheffing aangevraagd voor de in Tabel I benoemde soorten en functies.

Tabel I. Soorten waarvoor middels onderhavig activiteitenplan ontheffing wordt aangevraagd

Soort	Functie	Artikel
Huisumus	3 nestlocaties	3.1, lid 2 en 4
Gewone dwergvleermuis	5 zomer- en paarverblijfplaatsen	3.5, lid 4 en lid 2

Voor alle overige soorten is te allen tijde de zorgplicht van kracht. Het gaat daarbij in de praktijk vooral om minder streng beschermde soorten, waarbij het onnodig doden, verwonden of beschadigen dient te worden vermeden. In de praktijk kan dit worden toegepast door aangetroffen individuen de mogelijkheid te geven te vluchten en door te werken buiten het broedseizoen.

In Tabel II is een overzicht opgenomen van de bekende documenten jonger dan 5 jaar die betrekking hebben op de projectlocatie zelf of de directe omgeving.

Tabel II. Bekende rapportages die betrekking hebben op de projectlocatie

Uitvoerende instantie	Type onderzoek	Project	Specifieke soort(groep)en	Locatie
Econsultancy	aanvullend ecologisch onderzoek	12085.005	vleermuizen en huismussen	Spelstraat – Churchillweg Wageningen

De ontheffing wordt aangevraagd voor vijf jaar ingaande vanaf het moment dat de ontheffing wordt verleend, op naam van:

Naam organisatie Provascon Investments BV

Naam persoon: H.J. van der Leij

Adres: Postbus 154

Postcode en plaats: 6860 AD Oosterbeek

Deskundige begeleiding

De deskundige die betrokken is bij het project is ecooog van Econsultancy; F. Boonk, MSc. Zij is de contactpersoon voor vragen over het project met betrekking tot de uitgevoerde ecologische onderzoeken. De ecologen van Econsultancy hebben meerdere jaren ervaring met risicoadvisering en veldonderzoek naar alle relevante beschermde soortgroepen. De medewerkers van Econsultancy zijn actief bij diverse organisaties en belangen behartigers zoals Netwerk Groene Bureaus, SOVON, RAVON, VZZ, IVN, Vleermuiswerkgroep Nederland (VLEN), Zoogdieren-werkgroep en van het Natuurhistorisch Genootschap Limburg.

2 PROJECTLOCATIE

2.1 Huidig gebruik projectlocatie en omgeving

De projectlocatie ($\pm 3.000 \text{ m}^2$) ligt aan de Spelstraat - Churchillweg, circa 750 meter ten noordoosten van de kern van Wageningen (zie figuur 1).

Volgens de topografische kaart van Nederland zijn de coördinaten van het midden van de projectlocatie $X = 174.432$, $Y = 442.522$.

Figuur 1. Ligging projectlocatie.

De projectlocatie betreft een aantal winkels en woningen in de kern van Wageningen. De initiatiefnemer is voornemens de aanwezige panden te slopen en hier nieuwe appartementen en parkeerplaatsen te realiseren. Het exacte aantal wooneenheden is ten tijde van de ontheffingsaanvraag nog onduidelijk, het volume blijft gelijk. Zie figuur 2.

Figuur 2. Nieuwbouw op de projectlocatie (bron: opdrachtgever).

3 VERSPREIDING VAN BESCHERMDE SOORTEN OP DE LOCATIE

Uit het aanvullend ecologisch onderzoek (rapport 12085.005) die door Econsultancy in 2020 is uitgevoerd, blijkt dat voor de ingrepen voor de soorten en functies in Tabel III ontheffing aangevraagd dient te worden.

Tabel III. Aanwezige soorten binnen de projectlocatie waarvoor ontheffing wordt aangevraagd.

Soort	Aantallen en functie	Kritische periode	Vastgesteld o.b.v.
Gewone dwergvleermuis (<i>Pipistrellus pipistrellus</i>)	3 zomer- en paarverblijfplaatsen en 2 paarverblijfplaatsen, allen met mogelijke functie van milde winterverblijfplaats	half oktober t/m half april	aanvullend onderzoek conform soortgerichte protocollen / ken- nisdocumenten
Huismus (<i>Passer domesticus</i>)	3 nestlocaties	maart t/m augustus	aanvullend onderzoek conform soortgerichte protocollen / ken- nisdocumenten

*: tijdens koude (vorst) perioden, is deze soort ook kwetsbaar, en kunnen er geen (sloop)activiteiten worden uitgevoerd

3.1 Onderzoeksmethodiek

Voor het onderzoek naar huismus zijn tussen 1 april en 15 mei 2020 twee veldbezoeken uitgevoerd, gedurende de ochtend. Tijdens de veldbezoeken is gezocht naar roepende huismussen. Mannetjes huismussen roepen met name in het voorjaar ('s ochtends) vaak vanaf de dakranden/goten waar hun nesten zich bevinden. Bij het aantreffen van roepende mannetjes mag worden aangenomen dat zich onder het betreffende dak één of meerdere nesten bevinden. Tevens is gedurende de rondes in de ochtend gelet op huismussen die (met nestmateriaal) onder dakpannen of andere nestlocaties verdwijnen. Behalve op de projectlocatie, is ook de directe omgeving onderzocht op de aanwezigheid of geschiktheid van de bebouwing voor huismus.

De onderzoeksopzet is conform hetgeen is voorgeschreven in het kennisdocument voor de huismus (BIJ12, versie juni 2017).

Voor het onderzoek naar vleermuizen zijn in de periode half april tot oktober 2020 in totaal vijf veldbezoeken uitgevoerd. De veldbezoeken zijn in de avonduren en/of ochtenduren worden uitgevoerd. De inventarisatiemethode is conform het protocol voor vleermuisonderzoek (versie maart 2017), dat is opgesteld door het vleermuisvakberaad van het Netwerk Groene Bureaus. De onderzoeksinspanning is gebaseerd op de functies zomerverblijfplaats, kraamverblijfplaats en paarverblijfplaats voor de gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en laatvlieger. Het protocol heeft tot doel het belang van de functies van projectlocatie voor vleermuizen effectief en efficiënt vast te stellen dan wel uit te sluiten. Doordat vleermuizen iedere (verblijfs)functie slechts een beperkte periode van het jaar gebruiken is onderzoek naar alle op de projectlocatie mogelijke functie noodzakelijk. Iedere (verblijfs)functie afzonderlijk geniet een jaarronde bescherming.

Het totaal aantal voorgestelde veldbezoeken is vastgesteld op basis van de grootte van de projectlocatie, uitgaande van één of twee waarnemers per veldronde. Verwacht is dat met vijf bezoeken omtrent deze soortgroep voldoende zekerheid is verkregen over de functie van de projectlocatie.

Voor het onderzoek is gebruik gemaakt van professionele batdetectors met opnamemogelijkheid (Pettersson D240x). Een batdetector zet het voor het menselijk gehoor niet hoorbare ultrasone geluid van vleermuizen om naar frequenties die wel hoorbaar zijn. Op basis van de geluidsfrequenties en ritmes kunnen verschillende soorten vleermuizen worden onderscheiden. De opnamemogelijkheid is

belangrijk omdat de geluidsopnames kunnen worden gebruikt voor het determineren van soorten die op basis van hun geluid moeilijk zijn te onderscheiden (met name Myotis-soort).

Overzicht veldbezoeken

Het onderzoek zal bestaan uit diverse veldbezoeken. Onderstaande tabel bevat een globale planning van de uitgevoerde veldbezoeken.

Tabel IV. Onderzoeksinspanning per soortgroep

2020		april	mei	juni	juli	augustus	september
huismus	tijdstip	2 x overdag					
	datum	1 mei, 14 mei					
	functie	territorium					
vleermuizen	tijdstip	-	1 x ochtend* 2 x avond*		-	2 x avond	
	datum	10 juni, 2 juli, 13 juli		26 aug, 17 sept			
	functie	zomerverblijf kraamverblijf		paarverblijf			

* Het veldwerk is door twee personen uitgevoerd.

Tijdens de veldbezoeken waren de weersomstandigheden voor het waarnemen van huismussen en gebouwbewonende vleermuizen gunstig. Tijdens geen van de vleermuisveldbezoeken was de temperatuur lager dan 12 °C. De windsnelheid lag beneden de 5 Bft. en er was geen sprake van neerslag, anders dan een lichte motregen. Zie tabel V voor de onderzoeksdata en omstandigheden.

Tabel V. Omstandigheden aanvullende onderzoeken huismussen en vleermuizen

Datum	Tijd	Temperatuur	Weersomstandigheden
01-05-2020	8:30 - 10:00	11°C	Bewolkt, droog
14-05-2020	8:30 - 10:00	10°C	Zonnig, droog
Datum	Tijd	Temperatuur	Weersomstandigheden
10-06-2020	21:50 - 00:00	14°C	Bewolkt, 2 bft
02-07-2020	03:15 - 5:25	14°C	Bewolkt, 3 bft
13-07-2020	21:50 - 00:00	18°C	Bewolkt, 1 bft
26-08-2020	21:30 - 23.40	15°C	Bewolkt, 4 bft
17-09-2020	20:45 - 22:50	12°C	Licht bewolkt, 2 bft

3.2 Onderzoeksresultaten

3.2.1 Huismus

Tijdens het onderzoek naar huismussen zijn drie nestlocaties vastgesteld binnen de projectlocatie. Alle nestlocaties zijn gesitueerd onder de dakpannen van Spelstraat 2. Huismussen kunnen hier via de dakgoot toegang krijgen tot ruimten onder de dakpannen. Twee nestlocaties zijn gesitueerd aan de zuidzijde van de woning, één nestlocatie bevindt zich aan de noordzijde van de woning.

Tevens zijn buiten de projectlocatie twee huismusnestlocaties aangetroffen. Deze blijven met de voorgenomen sloop van de bebouwing binnen de projectlocatie behouden. Zie figuur 3 voor de onderzoeksresultaten.

Figuur 3. Verspreiding van de huismus op basis van inventarisatie in het seizoen 2020.

3.2.2 Vleermuizen

In het onderzoeksgebied zijn in totaal vijf verblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen. Aan de achterzijde van Churchillweg 25 zijn er drie zomerverblijfplaatsen waargenomen onder de hier aanwezige daklijst. Tijdens de paarrondes is hier tevens baltsgedrag van een gewone dwergvleermuis waargenomen, duidend op een drietal zomerverblijfplaatsen met tevens de functie van paarverblijfplaats.

Tijdens de paarrondes in het najaar is aan de noordwestzijde van Churchillweg 27 en aan de noordzijde van Churchillweg 33 een baltsende gewone dwergvleermuis waargenomen die binding met de hier aanwezige bebouwing liet zien. Omdat er tijdens de drie rondes in mei - juni geen activiteit is waargenomen gaat het hier enkel om een paarverblijfplaats. De verblijfplaats op de noordwestgevel van de Churchillweg 33 betreft een verblijfplaats achter het dakbeschot, de verblijfplaats van Churchillweg 27 betreft een kier tussen kozijn en buitenmuur.

Het slopen van de bebouwing zal, zonder het nemen van maatregelen, het wegnemen van drie zomer- met tevens een functie van één paarverblijfplaats, en van twee losse paarverblijfplaatsen bete-

kenen. Het is niet uit te sluiten dat de verblijfplaatsen tevens in milde winters in gebruik zijn. Zie figuur 4 voor een overzicht van de aangetroffen vleermuisverblijfplaatsen.

Figuur 4. Verspreiding van vleermuissoorten op basis van inventarisatie in het seizoen 2020. Voor de verblijfplaatsen kan een functie als milde winterverblijf niet worden uitgesloten.

Verblijfplaatsen buiten de projectlocatie

Er zijn ten tijde van het onderzoek geen verblijfplaatsen nabij de projectlocatie waargenomen. Vanwege de geschiktheid van de bebouwing rond de projectlocatie is het aannemelijk dat er buiten de projectlocatie meer verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn. Vanwege de afstand tot de planlocatie zal er geen sprake zijn van significante verstoring van dergelijke verblijfplaatsen als gevolg van de voorgenomen plannen.

Foeragerende vleermuizen

Tijdens de veldbezoeken zijn er binnen de projectlocatie meerdere foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen. De voorgenomen plannen zullen bij de herinrichting van het terrein echter niet leiden tot het wegnemen van essentieel foerageergebied. De bosschage ten noordwesten van de projectlocatie blijft behouden, evenals voldoende foerageergebied in de omgeving, in de vorm van bomenrijen, tuinen en parken in de omgeving.

Vliegroutes

Vleermuizen maken veelal gebruik van lijnvormige (donkere) landschapselementen als houtsingels, beken en lanen om zich te verplaatsen tussen verblijfplaatsen en foerageergebieden. Dergelijke potentiële vliegroutes zijn op de projectlocatie niet aanwezig. Tijdens de veldbezoeken zijn evenmin eenduidige vliegpatronen aangetroffen die door meerdere individuen werden gevolgd. Waargenomen vleermuizen betreffen exemplaren, die uit verschillende richtingen afkomstig zijn. Overtreding ten aanzien van vliegroutes is hierbij niet aan de orde.

4 SOORTEN EN VERBODSBEPALINGEN

In tabel VI zijn per soort, de verbodsbepalingen en toelichting op de overtreding weergegeven. Voor onderstaande soorten en verbodsbepalingen wordt ontheffing aangevraagd.

Tabel IVI. Verbodsbepaling per soort

Soort	Verbodsbepaling	Toelichting op overtreding
Huismus (<i>Passer domesticus</i>)	Artikel 3.1, lid 2 en 4	Door de sloop van de bebouwing verdwijnen drie nestlocaties van de huismus. Het opzettelijk vernietigen of beschadigen van de nest- of rustplaats of eieren en het storen van individuen is verboden.
Gewone dwergvleermuis (<i>Pipistrellus pipistrellus</i>)	Artikel 3.5, lid 2 en 4	Door de sloop van de bebouwing verdwijnen er drie zomer- en paar- en 2 paarverblijfplaatsen en tevens milde winterverblijfplaatsen.

Het beschadigen, vernielen, uithalen, wegnemen en/of het verstoren van vaste rust- en verblijfplaatsen of een essentiële functie van beschermde soorten vallen onder verbodsbepaling van de Wet natuurbescherming. Voor de soorten wordt ontheffing aangevraagd onder de wettelijke belangen die staan vermeld in Tabel VII.

Tabel VI. Wettelijke belangen van soorten

Beschermings-regime	Soort(en)	Belang	Verbodsbepaling
Vogelrichtlijnsoorten	huismus	Wet natuurbescherming, hoofdstuk 3, paragraaf 3.1, artikel 3.3, lid 4 Volksgezondheid en openbare veiligheid	Wet natuurbescherming, hoofdstuk 3, paragraaf 3.1, artikel 3.1, lid 2 (opzettelijk beschadigen, vernielen, wegnemen) en lid 4 (opzettelijk verstoren)
Habitatrichtlijnsoorten en soorten van bijlage I en II Bonn/Bern	vleermuizen	Wet natuurbescherming, hoofdstuk 3, paragraaf 3.2, artikel 3.8, lid 5 Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor milieu wezenlijke gunstige effecten Volksgezondheid en openbare veiligheid	Wet natuurbescherming, hoofdstuk 3, paragraaf 3.2, artikel 3.5, lid 2 (verstoren) en lid 4 (beschadigen, vernielen)

Belang “Volksgezondheid en openbare veiligheid”

De huidige bebouwing van dien kwaliteit dat het niet meer van deze tijd is, er is veel achterstallig onderhoud en sprake van asbest, vocht en schimmel. Kortom deze gebouwen hebben op vele (economisch, gezondheid technisch en milieutechnisch) fronten hun tijd gehad en is het tijd voor nieuwe energiezuinige, gezonde en milieubewuste bebouwing, gericht op de vraag uit de markt. Asbest kan leiden tot een bedreiging van de openbare veiligheid en de volksgezondheid en dient verwijderd te worden. Om die reden is belang “volksgezondheid en openbare veiligheid” aangehaald. Het vrijkomen van asbest kan gezondheidsklachten opleveren als asbestose, asbest gerelateerde longkanker, Pleurale plaques en Mesothelioom. Tijdens het project zal het asbestmateriaal worden afgevoerd en de vrijgekomen grond worden gesaneerd. Door afvoering van asbesthoudend materiaal wordt voorkomen dat deze asbest ooit nog vrij kan komen in de omgeving. Dit is van groot openbaar belang voor de volksgezondheid.

Belang “Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten”.

De huidige bebouwing moet weg omdat deze bebouwing geschikt is voor detailhandel en beleid vanuit de gemeente Wageningen er op is gericht deze functies in de binnenstad te clusteren. Er bestaat in Wageningen een groot tekort aan huisvesting. Het vergroten van het woonoppervlak betreft daarom eveneens een sociaaleconomisch belang voor deze gemeente (de Gelderlander, 2020). Ook is de bebouwing van dien kwaliteit dat het niet meer van deze tijd is, er is veel achterstallig onderhoud en sprake van veel asbest, vocht en schimmel. Kortom deze gebouwen hebben op vele (economisch, gezondheidstechnisch en milieutechnisch) fronten hun tijd gehad en het is tijd voor nieuwe energiezuinige, gezonde en milieubewuste bebouwing, gericht op de vraag uit de markt. Provascon BV is voornemens de huidige panden te vervangen met een duurzaam alternatief.

5 ALTERNATIEVEN

Om overtreding van de Wet natuurbescherming te voorkomen is het soms mogelijk om alternatieve werkwijzen te hanteren. Dit hoofdstuk gaat in op eventuele alternatieven.

5.1 Alternatieve locatie

Het project is locatie gebonden. De bebouwing heeft voor een gedeelte een functie voor detailhandel en dit is op de locatie vanuit gemeentelijk beleid niet langer gewenst. Derhalve dient er op de locatie een toevoeging van woonvolume te worden gerealiseerd. In geval er een andere locatie gebruikt wordt voor nieuwbouw of renovatie, dan zal er op die andere locatie (eveneens) verstoring kunnen optreden van beschermde soorten.

5.2 Alternatieve inrichting

Bij de toekomstige inrichting wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met de aanwezigheid van vleermuizen en huismussen. De werkzaamheden worden gefaseerd uitgevoerd zodat rekening gehouden wordt met de kwetsbare perioden van genoemde soorten.

Groeninrichting blijft in de nieuwe situatie gelijk. Tevens zijn er voldoende gebouwen naast de projectlocatie gelegen die mogelijkheden bieden voor huismussen en vleermuizen om naar uit te wijken. Dit maakt dat het tijdelijk wegnemen van nest- en verblijfplaatsen een minimale invloed zal hebben op de soorten.

5.3 Alternatieve werkwijze

Het niet uitvoeren van de werkzaamheden is geen optie omdat de bebouwing niet behouden kan blijven. Het niet uitvoeren van de werkzaamheden zal uiteindelijk resulteren in verval. Er is een grote vraag naar woningen in de omgeving.

Een alternatieve werkwijze zou evenveel of juist meer verstoring betekenen dan de huidige werkwijze. Bij de huidige werkwijze worden er maatregelen genomen om doden, verwonden en onnodige verstoring van individuen te voorkomen. De gekozen werkwijze brengt de gunstige staat van instandhouding niet in het geding en beperkt de verstoring tot een minimum zodat de functionaliteit van de projectlocatie als verblijfplaats behouden blijft. De voorgestelde maatregelen zorgen voor het voldoen aan de zorgplicht en zorgvuldig handelen.

5.4 Alternatieve planning

Vanwege de functie van zomer-, paar en mogelijk milde winterverblijfplaats voor vleermuizen dient het ongeschikt maken van de bebouwing, alvorens over te gaan op de werkzaamheden, uitgevoerd te worden in de minst kwetsbare periode, te weten tussen half april en half mei of in de maand oktober (zie hoofdstuk 6).

Vanwege de nestlocaties in Spelstraat 2 dient de hier aanwezige rijtjesbebouwing ongeschikt gemaakt te worden in de minst kwetsbare periode van de soort, te weten tussen 1 september en 30 november (zie hoofdstuk 6).

Een andere planning zou meer nadelige effecten hebben op de aangetroffen soorten.

6 MAATREGELEN

Bij de voorgenomen sloop worden drie zomer- en paarverblijfplaatsen en twee paarverblijfplaatsen met mogelijk de functie van milde winterverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis en drie huismusnesten verstoord, vernield of beschadigd. In dit hoofdstuk zijn maatregelen opgenomen om bij de voorgenomen ontwikkeling negatieve effecten op de staat van instandhouding van de soorten te voorkomen of mitigeren en de functionaliteit van de locatie als verblijfplaats voor de gewone dwergvleermuis en huismus na de werkzaamheden duurzaam te garanderen. Naast de benoeming van de maatregel wordt tevens de locatie, het doel en de effectiviteit van de maatregel behandeld. De te nemen maatregelen zijn in te delen in de volgende vier stappen:

- a. alternatieve verblijfplaatsen aanbieden als tijdelijke opvang van het verlies van de potentiële verblijfplaatsen voor de periode tussen de ingreep en de realisatie van de nieuwe situatie;
- b. projectlocatie voor de ingreep ongeschikt maken voor beschermde soorten;
- c. controleronde(s) om afwezigheid beschermde soorten op moment van ingreep aan te tonen;
- d. in de nieuwe situatie duurzame verblijfsmogelijkheden voor beschermde soorten creëren.

6.1 Alternatieve tijdelijke huismusnestkasten

Voor wat betreft het aantal te realiseren nestgelegenheden wordt in het kennisdocument voor huismus (BIJ12, 2017) vermeld dat het aantal verloren nesten dient te worden gecompenseerd door minimaal tweemaal zoveel nestlocaties, wat in onderhavig geval resulteert in een totaliteit van zes nieuwe huismusnestlocaties die zowel in de tijdelijke als in de nieuwe situatie beschikbaar moeten zijn.

Voor de alternatieve nestplaatsen worden binnen het plan voldoende maatregelen genomen om in de toekomstige situatie minimaal dezelfde populatiegrootte te ondersteunen. Gezien huismussen kolonievogels zijn en vaak gezamenlijk optrekken zullen hier naar verwachting een groot deel van de huismussen zich vestigen.

Echter zal er gedurende de werkzaamheden sprake zijn van een zodanige verstoring dat het aanbod van alternatieve tijdelijke verblijflocaaties eveneens benodigd is. Voor het verloren gaan van de drie nestlocaties van de huismus geldt een compensatiefactor twee. In totaal worden daarom ook zes tijdelijke kasten opgehangen. Het gaat hierbij om duurzame houtbetonnen huismusnestkasten van het type NK MU 08 van Vivara pro (zie figuur 5) of soortgelijk. Daarbij geldt conform het kennisdocument voor de huismus (BIJ12, 2017), dat er tussen de oplevering van de nieuwe tijdelijke nestgelegenheden en het verwijderen van de huidige nestplaatsen een gewenningsperiode moet zitten van minimaal 3 maanden, zodat de huismussen zich nog kunnen verplaatsen. Dit houdt in dat de locatie drie maanden na het plaatsen van deze voorzieningen en buiten de kwetsbare voortplantingsperiode ongeschikt kan worden gemaakt, te weten vanaf 1 september 2021. Afhankelijk van de weersomstandigheden kan het broedseizoen eerder beginnen of later eindigen. Hiermee wordt in overleg met een ter zake kundige rekening gehouden. De zes huismusnestkasten dienen derhalve uiterlijk 1 juli 2021 binnen 200 meter van de huidige nestlocaties opgehangen te zijn, zie het gemarkeerde gebied in figuur 9.

Figuur 5. Huismusnestkast type NK HM 08 (bron: Vivara Pro).

6.2 Alternatieve tijdelijke verblijfplaatsen

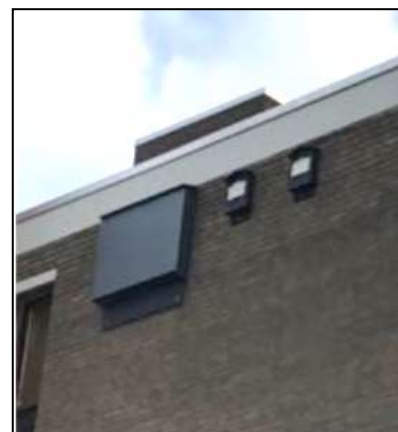
Voor het verloren gaan van de vijf zomer-, paar- en mogelijk milde winterverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis geldt een compensatiefactor vier, in totaal zijn daarom twintig tijdelijke verblijfplaatsen (kasten) opgehangen. Reeds op 10 mei 2017 zijn 13 alternatieve kasten aangeboden aan de woningblokken in de omgeving. Het gaat hierbij om vleermuiskasten van het type Chillon van Vivara (zie figuur 6), welke ten tijde van het ophangen voldeden aan de fungerende eisen. Dat de vleermuiskasten dienen ter mitigatie is reeds gebleken toen een van de kasten aan Churchillweg 39 tijdens een inspectie op 3 april 2020 in gebruik bleek genomen door een gewone dwergvleermuis. Begin oktober 2020 zijn daar vijf additionele kasten bijgehangen van het type VK WS 02 van Vivara Pro (figuur 7). Naast de kleine kasten hangen er twee kraamkasten met drie compartimenten (figuur 8). De vervangende zomerverblijfplaatsen dienen minimaal drie maanden binnen de actieve periode (april-oktober) en de vervangende paarverblijfplaatsen zes maanden voor start van de werkzaamheden binnen 200 meter van de planlocatie aanwezig te zijn, een eis waaraan is voldaan.

Figuur 6. Vleermuizenkast Chillon (Bron: Vivara).

Figuur 7. Vleermuiskast type VK WS 02 (bron: Vivara Pro).

Figuur 8. 1 kraamkast en twee kleine kasten aan de westgevel van Harnjeshof.

Figuur 9 illustreert waar de alternatieve tijdelijke kasten opgehangen zijn. Door het aanbieden van de genoemde alternatieve verblijfplaatsen wordt tijdens de werkzaamheden de functionaliteit van de vijf verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis duurzaam behouden op lokaal niveau. Tevens blijven in de omliggende bebouwing voldoende geschikte verblijflocaties aanwezig in de vorm van gelijke dakranden en stootvoegen welke kunnen dienen als zomer- en paarverblijfplaats. De tijdelijke voorzieningen kunnen één jaar na het plaatsen van de permanente voorzieningen weer verwijderd worden, mits deze op dat moment niet in gebruik zijn.

Figuur 9. Tijdelijke vleermuiskasten geplaatst binnen 200 meter van de projectlocatie.

6.3 Ongeschikt maken en werken buiten de kwetsbare periode

De aangetroffen huismusnestlocaties betreffen nesten onder de dakranden die toegankelijk zijn via de regengoot. Het ongeschikt maken van deze locaties geschiedt door de goot en de onderste rij dakpannen te verwijderen in de minst kwetsbare periode van de soort, te weten tussen 1 september en 30 november en drie maanden na het aanbieden van de tijdelijke nestkasten.

De aangetroffen vleermuisverblijfplaatsen dienen uiterlijk 3 dagen voor de werkzaamheden ongeschikt gemaakt te worden. Vanwege de heterogeniteit van de verblijfplaatsen wordt hier enigszins verschillend gehandeld (figuur 10 t/m 12).

Figuur 10. Achterzijde Churchillweg 25.

Figuur 11. Achterzijde Churchillweg 27.

Figuur 12. Noordzijde Churchillweg 33.

Churchillweg 25: openingen onder de daktrim kunnen gedeeltelijk worden gedicht met foam en gedeeltelijk met exclusion flaps. De foam wordt onder de daktrim geduwd waarbij wordt uitgekeken voor

eventueel aanwezige individuen, zij mogen niet gestoord worden. Vleermuizen kruipen naar het gedeelte dat nog open is en vliegen uit vanachter een exclusion flap. Zij kunnen niet terug invliegen.

Churchillweg 27: openingen langs kozijnen kunnen gedeeltelijk worden gedicht met foam en gedeeltelijk met exclusion flaps. Wederom wordt er uitgekeken voor eventueel aanwezige individuen. Vleermuizen kruipen naar het gedeelte dat nog open is en vliegen uit vanachter een exclusion flap. Zij kunnen niet terug invliegen.

Churchillweg 33: door het plaatsen van foam in combinatie met uitvliegmogelijkheden en exclusion flaps. De foam wordt in de aanwezige openingen achter de boeiboorden geduwd. Exclusion flaps sluiten de resterende openingen af waarbij vleermuizen nog wel kunnen uitvliegen, maar niet terug de bebouwing in kunnen.

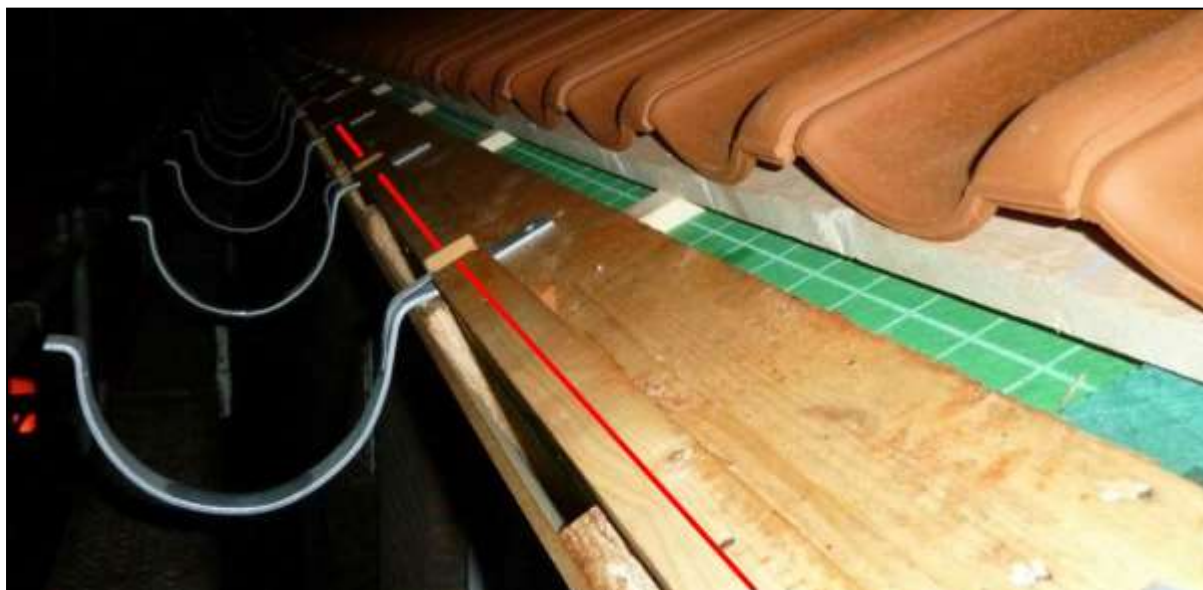
Een aanwezige vleermuis zal de avond na het ongeschikt maken van de bebouwing de verblijfplaats verlaten. Bij een potentieel jaarrond gebruik van de verblijfplaats, zonder kraam- of massawinterfunctie, geldt dat de minst kwetsbare periode voor de gewone dwergvleermuis de actieve periode is. Dit betekent dat het ongeschikt maken dient te gebeuren buiten de kwetsbare winterperiode (november-april) en in dit geval tevens buiten de zomer- en paarperiode, bij een avondtemperatuur van minstens 7 °C met droog weer gedurende 3 dagen. Dit wil zeggen tussen half april en half mei of in de maand oktober. Het exacte tijdstip zal in overleg met de ecooloog bepaald worden. Indien de buitentemperaturen bij ongeschikt maken niet voldoen aan de gestelde eisen, dient het ongeschikt maken voor vleermuizen te worden uitgesteld totdat de avondtemperatuur boven de 7 °C is en het droog is.

6.4 Controleronde

Voor de start van de werkzaamheden wordt een controleronde uitgevoerd om zeker te zijn dat er in de bebouwing geen vleermuizen meer aanwezig zijn. Hierbij wordt onder geschikte weersomstandigheden en met behulp van batdetectors tijdens het in- of uitvliegmoment gecontroleerd of er bij de bekende verblijfplaatsen en de directe omgeving ervan, in- of uitvliegende vleermuizen aanwezig zijn. Indien noodzakelijk worden door de ecologisch begeleider, op basis van deze controleronde, aanvullende maatregelen voorgesteld.

6.5 Permanente verblijfplaatsen voor de huismus

Conform het kennisdocument kunnen tijdelijke verblijfplaatsen niet als permanente vervanging dienen. Daarom dienen in de nieuwbouw ook nieuwe permanente verblijfsmogelijkheden gecreëerd te worden voor tenminste zes nestlocaties. Deze zullen gerealiseerd worden door alle dakpannen daken geschikt te maken dan wel te houden voor de huismus. De permanente verblijfplaatsen worden gerealiseerd door geschikte ruimtes te creëren onder de eerste (onderste) rijen dakpannen van alle woningblokken. Dit wordt gerealiseerd door het plaatsen van vogelschroot achter de derde pan om op deze wijze de ruimte onder de eerste drie rijen dakpannen beschikbaar te houden voor de huismus of door geen vogelwering te plaatsen. Bij de realisatie van deze nieuwe nestlocatie dient maximaal 10-12 cm hoogteverschil tussen dakgoot en dakpannen aanwezig te zijn (anders dient een extra dwarslat geplaatst te worden om het hoogteverschil te overbruggen). De broedholte dient minimaal 8 cm hoog te zijn en een dakpanlengte diep (circa 30 cm). Dit vindt plaats zowel aan de voor- als achterzijde van de woningen. Er wordt indien nodig, een extra panlatje aangebracht op de onderste rand van het beschot, zodat nestmateriaal goed blijft liggen en niet in de dakgoot wegglijdt, zonder dat de toegang voor de huismus te klein wordt (figuur 13).

Figuur 13. Aanbrengen van extra panlat (rode lijn) zodat er voldoende ruimte onder de dakpannen ontstaat om te broeden en ervoor te zorgen dat nestmateriaal niet kan afglijden (Bron: Bureau Waardenburg).

Een alternatief is het in metselen van ten minste zes nestkasten van het type NK MU 06 van Vivara pro (figuur 14) of soortgelijk. Gezien huismussen kolonievogels zijn en vaak gezamenlijk optrekken zullen hier naar verwachting een groot deel van de huismussen zich vestigen.

Doel en effectiviteit maatregel

De bovengenoemde maatregelen hebben eveneens tot doel de huismussen op lokaal niveau niet te benadelen ten opzichte van de huidige situatie. Daarnaast zijn ze een aanvulling op de mitigerende maatregelen die nodig zijn om de alternatieve broedgelegenheden geschikt te maken.

Figuur 14. NK MU 06 van Vivara pro.

6.6 Permanente verblijfplaatsen voor de gewone dwergvleermuis

Voor de gewone dwergvleermuis kunnen de geplaatste tijdelijke kasten conform het kennisdocument niet als permanente vervanging dienen. Daarom dienen in de nieuwbouw ook nieuwe permanente verblijfsmogelijkheden gecreëerd te worden. Voor de gewone dwergvleermuis wordt dit bewerkstelligd door het plaatsen van inbouwstenen in de spouw. Deze dienen geplaatst te worden op tenminste 3 meter hoogte, onverlicht te zijn en met een vrije uitvliegruimte. Bij voorkeur worden ze geplaatst op verschillende windrichtingen. Voor het verloren gaan van de verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis geldt een compensatiefactor 4, daarom zullen tenminste twintig inmetselekasten voor de gewone dwergvleermuis geplaatst dienen te worden zoals IB VL 01 geplaatst worden, bij voorkeur gecombineerd met een verlengstuk zoals VK IB VL 02 (zie figuur 15 en figuur 16).

Figuur 15. Inbouwsteen VK IB VL 01 (Bron: Vivara pro).

Figuur 16. Verlengstuk inbouwsteen VK IB VL 02 (Bron: Vivara pro).

Doel en effectiviteit maatregel

Doordat de alternatieve verblijfplaatsen (zowel de tijdelijke als permanente voorzieningen) nabij de te verwijderen verblijfplaats aanwezig zullen zijn, zal de kans op het in gebruik nemen groot zijn. Daarbij zijn de alternatieve verblijfplaatsen afgestemd op de huidige aanwezige verblijfplaatsen.

6.7 Zorgvuldig handelen en zorgplicht

Aan het zorgvuldig handelen en de zorgplicht wordt voldaan door het werken buiten de gevoelige periode van de huismus en van de gewone dwergvleermuis. De wijze waarop de werkzaamheden betreffende het ongeschikt maken wordt uitgevoerd, zal worden beschreven in een ecologisch werkprotocol. Hierin wordt beschreven op welke wijze het beschadigen van vleermuizen wordt voorkomen, hoe te handelen bij het aantreffen van een vleermuis en hoe te handelen bij onvoorziene omstandigheden. Tevens wordt vastgelegd welke partijen betrokken zijn bij de werkzaamheden en welke verantwoordelijkheden deze partijen hebben ten aanzien de uitvoering.

7 EFFECTEN

7.1 Effect werkzaamheden: kwaliteit

Als gevolg van de sloop zou er, zonder het treffen van maatregelen, sprake zijn van het tijdelijk wegnemen van een vijftal zomer- en paarverblijfplaatsen (en mogelijk milde winterverblijfplaatsen) van de gewone dwergvleermuis en drie nestlocaties van de huismus. Met het treffen van maatregelen (zie hoofdstuk 6), als het aanbieden van tijdelijke alternatieve verblijfplaatsen en het werken buiten de kwetsbare periodes, kan een negatief effect op de functionaliteit van de projectlocatie worden voorkomen. Door de maatregelen op een correcte wijze in te passen, zal de kwaliteit van de verblijfplaatsen en het leefgebied niet verslechteren. Ondanks het creëren van nieuwe verblijfsmogelijkheden, worden verblijflocaties van de gewone dwergvleermuis en nestplekken van de huismus echter wel verwijderd. Immers, de gewone dwergvleermuis en de huismus worden gedwongen om de huidige verblijfplaats te verlaten en een alternatief te zoeken. Zodoende is er sprake van een tijdelijke verstoring. Daar beide soorten wel in de omgeving aanwezig blijven zal het tijdelijk verdwijnen van vier verblijfplaatsen geen negatief effect op de gunstige staat van instandhouding van de soorten hebben, zowel lokaal als landelijk gezien. Permanente effecten op de gewone dwergvleermuis of de huismus als gevolg van de werkzaamheden zijn dan ook uitgesloten.

7.2 Effect werkzaamheden: kwantiteit

Het plangebied maakt deel uit van het leefgebied van de gewone dwergvleermuis en de huismus. Door de voorgenomen ingreep wordt het leefgebied van de soort op korte termijn tijdelijk verstoord en neemt de kwantiteit tijdelijk af zonder het nemen van maatregelen. Echter, door het treffen van maatregelen (zie hoofdstuk 6), als het aanbieden van tijdelijke alternatieve verblijfplaatsen, is afname van kwantiteit tijdens en na uitvoering van de werkzaamheden niet aan de orde.

7.3 Effect werkzaamheden: monitoren

Het ongeschikt maken van de bebouwing zal plaatsvinden buiten de kwetsbare periodes van beide soorten. Voor aanvang van de werkzaamheden zal een ecologisch adviseur controleren of het ongeschikt maken van de bebouwing op de juiste manier is uitgevoerd en of het gebouw nog in gebruik is door huismussen of vleermuizen. Indien blijkt dat er nog dieren zijn die gebruik maken van het gebouw dan kan worden aanbevolen dat aanvullende maatregelen benodigd zijn. Bij onvoorziene situaties en vragen dient met de ter zake kundige contact op te worden genomen.

8 STAAT VAN INSTANDHOUDING

8.1 Gunstige staat van instandhouding van de huismus

Sinds 1975 is de landelijke populatie huismussen ongeveer gehalveerd. Populaties zijn bovendien meer versnipperd geraakt en kleiner geworden. Sinds 2000 lijkt de landelijke populatie gestabiliseerd. De laatste tien jaar van de registratie herstelt de huismus zich licht als broedvogel (<5% toename per jaar). De huismus in Gelderland is relatief sterk vertegenwoordigd. Het aandeel van Gelderland in de landelijke huismussenpopulatie is op basis van de gegevens van Sovon 18 procent en wordt geschat op bijna 141.000 broedparen. De populatieomvang in deze provincie is beoordeeld als 'gunstig' en de trend 'stabiel'. (Sovon, 2018; Goudbeek, 2018).

De huismus broedt in kolonieverband in gebouwen en behaalt de hoogste populatiedichtheden wanneer menselijke bebouwing is afgewisseld met groenvoorzieningen. Nesten zijn te vinden onder dakpannen, in neststenen en in kieren en gaten in muren. De huismus gebruikt zijn nest jaarrond. In de betreffende bebouwing maken zij gebruik van ruimten onder dakpannen, waar drie nesten zijn aangetroffen. In de omgeving is meer geschikte bebouwing aanwezig met toegankelijke ruimten onder dakpannen die vanuit de goot te betreden zijn.

Bij de voorgenomen werkzaamheden komen de drie nestlocaties tijdelijk te vervallen. Het tijdelijk verloren gaan van verblijfplaatsen zal geen negatieve effecten hebben op de gunstige staat van instandhouding. Bovendien wordt de functionaliteit behouden door het aanbieden van alternatieve verblijfplaatsen. Er is dan ook geen sprake van een negatieve invloed op de staat van instandhouding van de huismus.

8.2 Gunstige staat van instandhouding van de gewone dwergvleermuis

De gewone dwergvleermuis is de meest algemene vleermuissoort in Nederland en wordt in het gehele land aangetroffen. In 2017 werd de landelijke gunstige staat van instandhouding als gunstig beoordeeld (kennisdocument gewone dwergvleermuis, 2017; Arcadis, 2018). Door zijn vele voorkomen kan de huidige lokale populatieomvang (in de provincie Gelderland) als gunstig worden beoordeeld. Gedurende het hele jaar maken gewone dwergvleermuizen gebruik van bebouwing. In de bebouwing maakt de soort gebruik van de spleetvormige ruimten als spouwmuren, achter gevelbetimmering en onder dakpannen om in gebruik te nemen als verblijfplaats. In de directe omgeving is voldoende bebouwing aanwezig die geschikte verblijfplaatsen voor vleermuizen biedt.

Bij de voorgenomen werkzaamheden komen vijf zomer-, paar- en (mogelijk) milde winterverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis tijdelijk te vervallen. Het tijdelijk verloren gaan van de verblijfplaatsen zal geen negatieve effecten hebben op de gunstige staat van instandhouding. Bovendien wordt de functionaliteit behouden door het aanbieden van tijdelijke alternatieve verblijfplaatsen. Er is dan ook geen sprake van een negatieve invloed op de staat van instandhouding van de gewone dwergvleermuis.

LITERATUURLIJST

BIJ12, 2017. Kennisdocument Gewone Dwergvleermuis. Verkregen via www.bij12.nl. Versie juli 2017.

SER, 2013. Energieakkoord voor duurzame groei. SER

de Gelderlander, 2020, <https://www.gelderlander.nl/wageningen/tekort-aan-woonruimte-is-groot-in-wageningen-liefst-3800-woningen-tot-2040-extra-nodig~a6cd5fdf/> (geraadpleegd op 27-10-2020).

Goutbeek, A.B. 2018. De staat van instandhouding. Arcadis Nederland B.V.

Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging, 2017. Vleermuisprotocol 2017, maart 2017. www.netwerkgroenebureaus.nl en www.zoogdiervereniging.nl

Vivara, 2020, www.vivarapro.com, (geraadpleegd 27 oktober 2020)

